

Okul Başarısında Ailenin Rolü

Öğrencinin okul başarısını arttırmada ailenin rolünü açıklayan güzel bir çalışma... Okul başarısı öğrencinin bulunduğu okul, sınıf ve derse göre belirlenmiş sonuçlara ulaşmada göstermiş olduğu ilerlemedir. Ancak çağdaş anlamda başarı kavramının akademik başarı ile sınıflandırılmayacağı, bilgi ve beceri gibi bilişsel davranışlar kadar, ilgiler, kişilik özellikleri ve tutumlar gibi bilişsel olmayan davranışları da içerdiği görülmektedir.,,

Başarısızlık kavramı ise daha çok çocuğun ya da gencin uzun süreli,(bir eğitim öğretim döneminden daha uzun süre) hemen her dersten, gelişim düzeyinin ve yeteneklerinin altında başarı göstermesi ve bu başarısızlığı bir türlü telafi edememesi durumu olarak kabul edilmektedir.

Ebeveyn Tutumları

- Çocuğun öğrenmeye dönük tutumunu belirlemede ailenin tutumu ve değerleri son derece önemlidir. Ebeveynlerden birinin veya her ikisinin, okula ve öğrenmeye karşı olumsuz tutumu, çocuğun da okula karşı negatif duygular geliştirmesine yol açmaktadır.
- Başarılı öğrencilerin ebeveynlerinin çocuklarını, özel bir kişilik yapısına sahip olmaları, kendi kararlarını vermeleri ve bir yetişkin gibi davranmaları şeklinde yönlendirdikleri belirlenmiştir. Başarısız öğrencilerin ebeveynleri ise çocuklarını kişisel hakkını korumak ve var olan yeteneklerini geliştirmek üzere yönlendirmektedir.
- Başarılı çocukların annelerinin başarısız çocukların annelerinden daha fazla kontrol edici oldukları görülmektedir. Bu kontrol, gücün otoriter bir şekilde kullanılmasından çok kontrol şeklindeki otoritenin oluşmasıdır. Bu anneler daha sosyal, sınırlamadan kontrol edici, akıl yürütücü ve yerine göre ödüllendirici bir yapıya sahiptirler.
- Orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki aileler okulu yaşama mesleki olduğu kadar psikolojik ve sosyal olarak da hazırlanmanın bir yolu olarak görürler. Çocuklarının okul aktiviteleriyle yakından ilgilenirler, onlarla öğrenmenin önemini tartışır ve okul başarılarından dolayı ödüllendirirler. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki aileler ise çocuklarını genellikle yasal zorunluluktan dolayı ve iyi para getiren bir meslek sahibi olmaları için okula kaydettirirler. Ne okul başarısızlıklarını onlarla tartışır ne de daha başarılı olmaları konusunda onlara yardımcı olabilirler.
- Anne babası boşanmış veya mutsuz bir evliliği olan ailelerden gelen çocukların, mutlu bir evliliği olan aile çocuklarına oranla daha düşük başarı gösterdikleri görülmektedir.

- Aileleri tarafından yüksek düzeyde kabul gören ve desteklenen öğrenciler, kabul görmeyen, sürekli eleştirilen ve yeteri kadar desteklenmeyen öğrencilere oranla daha yüksek başarı motivasyonuna sahiptirler.

BAŞARISIZLIK NEDENLERİ

Bireysel Nedenler:

- Öğrencinin bilişsel, fiziksel ve duygusal olgunluk açısından yetersiz olması.
- Beden imajı düşük olan öğrencilerin özsaygıları ve akademik başarılarının da düşük olması.
- Başarısızlığın devamlılığına yol açmada gelişim görevlerini gerçekleştirememek de etkilidir. Gelişim görevi kişinin yaşamının belli bir döneminde ortaya çıkan öyle bir ödevdir ki bunun o sırada başarılması insanı mutlu kılarken, başarılabilmesi mutsuzluğa ve ileri ki ödevlerini gerçekleştirmesinde güçlüklerle karşılaşmasına neden olur. Bu durum, başlangıçta başarısızlığın benliğe mal olan yanını, daha sonra da kişinin ilerdeki başarısızlıklarını nasıl etkileyeceğini gösterir.
- Ortaokul ve lise yıllarına rastlayan ergenlik döneminde yoğunluk kazanan duygusal nedenler, ilgi alanlarının değişmesi ve çeşitlenmesi önemli başarısızlık nedenlerinden biridir. Bu dönemde hızlı bir gelişme ve değişim sonucu ergenin dikkatinin zayıfladığı ve duygusal gerginlik nedeniyle içe çekildiği, kendisiyle ilgilenmenin arttığı ve belirli noktalarda yoğunlaşmayla düşünce alanının daraldığı, bütün bunlarında çalışma ve başarıyı olumsuz etkilediği görülmektedir.
- Ergenlik döneminde gencin sözel olarak ifadesi daha çok gelişmiştir. Artık sadece olanı değil olabilecek olanı da anlayabilmektedir. Olasılıkları, hipotezleri, gerçekler ve gerçekdışı mantığı kavrayabilme gücüne sahiptir. Ergenin soyut düşünce yeteneğinin bu düzeye gelmiş olması beklendiğinden müfredat programı da bu doğrultuda hazırlanır. Ancak bilişsel açıdan henüz bu olgunluğa ermemiş öğrenciler başarısız olabilmektedir.
- Yaşıtlarına oranla fiziksel olarak geç olgunlaşma da gencin **kendine güvenini** zedelemekte, kişisel ve sosyal uyumunu bozmaktadır. Bunun getirdiği özgüvensizlik başarıyı olumsuz etkilemektedir.
- Kaygının çok yüksek yada çok düşük olması gibi motivasyon eksikliği de başarısızlığa neden olabilmektedir.
- Çocuğun ön bilgilerinin yetersiz olması, diğer bir ifadeyle bulunduğu sınıf düzeyine gelinceye kadar almış olduğu eğitimle oluşturduğu akademik temelin gereken becerileri ortaya koymasına engel olmaktadır.
- Anlayamadığı konularda soru sormaktan çekinen, utangaç, kendine güveni düşük ve sınavlarda çok heyecanlandığı için bildiği soruları dahi yapamayan, kaygılı kişilik yapısına sahip olması.
- Araştırmalar sınav kaygısı ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yüksek sınav kaygılı öğrencilerin başarıları düşük sınav kaygılı öğrencilerin başarısından daha düşüktür. Sınav kaygısının özellikle kuruntu boyutunun performansı kötü etkilediği belirtilmektedir.
- Geçmişte aynı dersten başarısız olma veya o ders, konuyla tanışık olmama nedeniyle "**Nasıl olsa başarısız**

olacağım" önyargısıyla çocuğun yeterince çalışmaması.

- Görme, işitme kaybı, bulaşıcı hastalıklar gibi nedenler ders çalışmayı engellediği ve dikkat dağılmasına neden olduğu için başarısızlığa zemin oluşturur.
- Okul olgunluğuna sahip olmama, aşırı hareketlilik, yerinde duramama ve hareketlerde kararsızlık gibi durumlarda da çocuğun dikkatinin toplanması güç olduğu için başarısızlık ortaya çıkmaktadır.
- Ailedeki birey sayısı fazla olan öğrencilerin, birey sayısı az olan öğrencilere oranla başarı seviyeleri daha düşüktür.
- Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarının (zamanı iyi planlama ve kullanma, öğrenme motivasyonu vb.) akademik başarıyı olumlu etkilediği görülmektedir.
- Çocukta öğrenme güçlüğü olması başarısızlığın çocuktan kaynaklanan en önemli nedenidir.
- Öğrencinin doğuştan getirdiği özelliklerin yanı sıra onun başarısını etkileyen bir faktörde öğrencinin sorumluluk alma gücünü kazanmış olmasıdır. Bunun diğer bir anlamı çalışma alışkanlığının olmasıdır.
- Bunalım ve endişe halleri çocuğun okul başarısını da engelleyici rol oynar. Psikolojik düzensizliğin belirli bazı halleri (depresyon) başarısızlık olasılığını yükseltir. Düşünce süreci sağlıklı olmayan çocuk doğal olarak başarısız olur ve bu başarısızlık çoğu kez varolan düzensizliği daha da yoğunlaştırabilir.
- İlköğretimin son dönemleri ile lise dönemine rastlayan ergenlik döneminin özellikleri de başarıda önemli bir etkidir. Bu dönemde hızlı gelişim ve değişim sonucu ergenin dikkati zayıflamakta, daha çok kendi başına kalma isteği artmakta, belli noktalara yoğunlaşması ile ilgili düşünce alanı daralmakta, hayal dünyası içine girmekte ve bütün bunlar çalışmasını ve başarısını olumsuz etkilemektedir.

Aileye Bağlı Nedenler:

- Anne babanın arasında sağlıklı bir iletişimin olmaması, huzursuz ve kaygı verici bir ev ortamı,
- Anne babanın, kendi hayatlarındaki sıkıntılarından dolayı eleştirel ve sabırsız olması, çocuğun hatalarını talere edememesi, baskıcı tutumu, çocuğu zorlamaları, çocuğun iyi yanlarından ziyade yetersiz yanlarına yoğunlaşması, çocukta kendine güvensizliğe ve kaygıya bu da başarısızlığa yol açmaktadır.
- Anne babanın çok kaygılı olması çocuğunda kaygılanmasına neden olur. Anne babalardaki başarısızlık kaygısı başarısızlık var olmadan hatta daha çocuk okula başlamadan önce de görülür ve bazen tüm okul yaşamı boyunca sürer. Çocuğa da bulaşan bu kaygı çocuğun gerçek performansını ortaya koymasını engelleyerek başarısızlığa sebep olur.
- Çocuk üzerine gerçekçi olmayan beklentiler ve çocuğa güven duymama önemli bir nedendir. Ebeveynlerin çocuğun potansiyelinin üzerinde olan beklentilerini çocuklara yansıtmaları çocukta kaygı ve başarısız olma korkusu geliştirir. Çocuktan başarılı olması konusunda çok fazla beklenti içinde olmak, onun kişilik değerinin sadece başarıyla değerlendirilmesi anlamına geldiği için, değerini anne babasının gözünde başarılı olmaya bağlanması çocukta kaygı

yaratmaktadır. Başarıda en önemli engellerden biri olan kaygı veya korku böylece ailede yaratılmış olur.

- Anne babanın zamanı etkili kullanma, okuma, sorumluluklarını yerine getirme konularında olumsuz model olup, bir taraftan çocuğun çok fazla televizyon izlemesine, gezmesine kızarken diğer taraftan zamanlarını hep bu şekilde geçirmeleri.
- Ödül verme yöntemini doğru kullanamayarak çocuğun, başarıyı başlı başına bir ödül olarak görmesinin engellenmesi,
- Çocuğun ders çalışmaktan başka sorumluluğu yokmuş gibi davranarak aslında gelişimi için gerekli olan arkadaşlarıyla oyun oynama, sportif faaliyetlere katılma, resim yapma, müzik dinleme, yetişkinlerle vakit geçirme gibi etkinliklerin anne baba tarafından gereksiz görülmesi hatta çocuğa bunları gerçekleştirmesi için izin verilmemesi. Bu tutumların yol açtığı yüksek kaygının sadece kendisi bile başarısızlığın oluşmasında önemli bir etkindir.
- Aileden çocuğa genler üzerinden aktarılan özellikler, onun bedensel ve zihinsel yapısında önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla çocuğun başarısında anne babadan aldığı bu genler belirleyici rol oynamaktadır. Aile aktardığı genlerle olduğu gibi çocuğu yetiştirme tarzı ve çocuğa sağladığı olanaklarla da çocuğun başarısında etkilidir.
- Ailenin eğitim hataları, ana baba tutumundaki kararsızlık, anne babanın eğitim anlayışındaki farklılık başarıyı engelleyici olabilmektedir. Çocuğun gereğinden fazla koruyup güvensiz bir birey haline getirmek yada aşırı baskı ve otorite yoluyla eğitmek hatalı davranış modelleridir. Bunun yanı sıra anne babanın geçimsizliği gibi nedenlerde aileden kaynaklanan başarısızlık faktörleridir.
- Ailenin öğrenim durumuna bakıldığında, başarısız gruptaki çocukların anne ve babalarının başarılı gruptakilere oranla daha eğitimsiz oldukları görülmektedir.
- Anne babaların kültürel yoksunluk içinde olması ve çocuklarını nasıl eğitmeleri konusunda yeterince bilinçlenmemiş olmaları başarısızlıkta önemli bir nedendir. Anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencinin başarı düzeyi yükselmektedir. İyi eğitim görmüş anne ve babalar çocuklarıyla iyi ilişki kurabilmekte onların başarı güdüsünü arttırabilmektedir. Anne babanın eğitim düzeyinin düşük olması aile içi ortamı eğitim açısından elverişsiz kılarak çocukların zihinsel gelişimini engellemektedir. Çocukların okul başarısını artırmada zihinsel yetenekler kadar, ailenin sosyal etkinliklere katılma imkanı, sosyal yaşantı, bilgi ve becerisinin çeşitliliği, anne ve babanın tutum ve davranışları da etkili olmaktadır.
- Başarısızlık en çok bir işte çalışan çocuklarda görülmektedir. Bu çocuklar ders çalışmaya zaman ayıramamakta, yeteri kadar dinlenememekte, maddi sıkıntılar nedeniyle duygusal, zihinsel ve bedensel gelişimleri olumsuz etkilenmektedir.
- Aile bireylerinden birini hastalanması veya ölmesi, ana babanın ayrılması, yeni kardeşin doğması gibi değişiklikler başarı üzerinde etkili olabilmektedir.
- Gencin anne babasına karşı duyduğu, ancak doğrudan ifade edemediği kızgınlığı anne baba otoritesini reddetmek

için kullanarak başarısız olması ve bu yolla anne babasından intikam almaya çalışması başarısızlığın nedenlerinden biri olabilmektedir. Ailenin tutumu gerçekte çocuğun algıladığı biçimde olmayabilir. Arzulanan başarıyı gösteremeyen genç aile otoritesinin bu doğrultuda algılayabilir.

- Başarısız çocukların yarısından çoğunun babalarının kendilerine zaman ayıramayacak kadar meşgul oldukları, yarıya yakınının ailesinde anne baba ilişkisinin iyi olmadığı görülmektedir. Ailedeki bu ilgisiz ve sorunlu ortam sadece çocuğun okul başarısını etkilememekte bununla birlikte duygusal gelişiminde de sorunlar yaratmaktadır. Başarısız çocukların yarıya yakınında dikkatsizlik ve dalgınlık, 3/1'inde arkadaş ilişkilerinde sorunlar, otoriteyle çatışma, yalan söyleme ve tırnak yeme gibi belli davranış problemleri gözlenmektedir. Okul başarısızlığıyla birlikte çocukta davranış problemi de görülüyorsa başarısızlığın kaynağının anne babanın hatalı tutumu olduğu inancı güçlenmektedir.
- Çocuk ebeveynin eğitim konusundaki düşünce ve duygularını kendine mal eder. Eğitimsel süreçlere değer veren, öğretmen çabasına saygı duyan ebeveynler çocuğun okula karşı tutumlarını olumlu etkilerken, öğretmene saygısı olmayan yada uzun bir eğitim görmediği halde yaşamda başarılı olan aileler genellikle olumsuz etkilemektedir. Benzer şekilde eğitimin önemli olduğunu söylemesine rağmen okuma ve öğrenmeye hiçbir kişisel ilgi göstermeyen ebeveyn, çocuğun okula duyduğu ilgiye engel olabilmektedir.
- Bazı anne babalar ilk çocukluktan itibaren çocuklarında zeka belirtisi ararlar. Her gülümseme, her davranış, her düşünce, her soru onlar için zeka belirtisidir. Daha sonra çocuklarına bunları sergiletmeye başlarlar. En küçük bir hataya bile müdahale ederler. Alınan notlar, sıralamadaki düşüş, öğretmenlerin uyarısı ana babaların şiddetli tepkilerine yol açar. Bunun çocuk için zararlı olabileceğini akıllarından geçirmezler. Gelecekteki engelleri bir türlü düşüncelerinden silemezler ve çocuklarını bunlardan haberdar etme gereğini duyarlar. **"İyi çalışmıyorsun, böyle giderse sefalet içinde yaşayacaksın", "hayatını kurtarmazsan ömür boyu pişmanlık çekersin"** gibi yoğun endişe dolu konuşmalarla çocuklarının duygusal dengelerini bozabilmektedirler. Onlardaki bu karamsarlık çocukları da olumsuz etkiler. Başarısızlık duygusu anne babaların çocukların güçlüklerine doğrudan katılmalarına neden olur. Çocuklarının her ödeviyle ilgilenerek kontrol ederek, adım adım izleyerek yardım ettiklerini zannederler.
- Ebeveynler başarısızlıktan tümüyle kendilerini sorumlu tutmamalıdır. Kendilerini suçlu hissettikçe başarısızlık karşısında hatalı hareket ederler. Kendileri tek sebep değildir, okul yaşamı, sistemin katılığı, bilgilerin verilmesi, öğretmenin davranışları da hesaba katılmalıdır.
- Anne babanın okula karşı tutumları çocuğu etkilemektedir. Bazı anne- babalar öğretmen ve okula karşı olumsuz tutum takınırlar. Bu durum benzer tutumları bir süre sonra çocuğunda geliştirmesine yol açar. Bazı anne babalar ise çocuklarının okul başarılarının pek önemsemedikleri için az ödüllendirirler.
- Okul başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biri de çocuğun sorumluluk almaya ve başladığı işi bitirmeye alışmasıdır. Bu hemen gelişen bir durum değildir. Bebeklikten itibaren gelişen ve anne babanın kazandırdığı bir süreçtir. Eğer anne baba bu duyguyu kazandırmak için fırsatlar yaratmamışsa ve okul zamanı geldiğinde derslerinin

sorumluluğunu almasını istiyorsa bu konuda bir sorun yaşamaları ihtimali kuvvetlidir.

- İyi niyetle sunulan bilgisayar, TV oyunları gibi teknolojik olanakların kullanımına sınır getirilmemesi sonucu çocukta bağımlılık yaratması,
- Evde çocuğun kendine ait bir çalışma mekanının (oda, masa, bunlar mümkün değilse en azından bir köşe) olmaması,

ÇOCUK YAŞADIĞINI ÖĞRENİR

Eğer Bir Çocuk

- **Sürekli eleştirilmişse;** Kınama ve ayıplamayı öğrenir.
- **Kin ortamında büyümüşse;** Kavga etmeyi öğrenir.
- **Alay edilip, aşağılanmışsa;** Sıkılıp utanmayı öğrenir.
- **Devamlı utandırılarak terbiye edilmişse;** Kendini suçlamayı öğrenir.
- **Hoş görü ile yetiştirilmişse;** Sabırlı olmayı öğrenir.
- **Desteklenip, yüreklendirilmişse;** Kendine güven duymayı öğrenir.
- **Övülmüş ve beğenilmişse;** Takdir etmeyi öğrenir.
- **Haklarına saygı duyularak büyütölmüşse;** Adil olmayı öğrenir.
- **Güven ortamı içersinde yetişmişse;** İnançlı olmayı öğrenir.
- **Kabul ve onay görmüşse;** Kendini ve insanları sevmeyi öğrenir.
- **Aile içinde dostluk ve arkadaşlık görmüşse;** Bu dünyada mutlu olmayı öğrenir.

DOROTHY NOLTE

VERİMLİ DERS ÇALIŞMA

Başarı programla gerçekleşir. Birey için anlamlı olan amaçların yapılmış günlük programlarla adım adım gerçekleşmesidir. Belirlenmiş “kişisel amaçlar“ olmadan başarılı olmak mümkün değildir. Amacını açık seçik belirlememiş bir kişi dümeni olmayan bir gemiye benzer. Gemi sürekli yol alır, içindekiler çalıştıklarını zanneder

ancak geminin akıbeti şansa kalmıştır... Böyle bir gemi kayalara çarparak parçalanabileceği gibi, hiç ilgisiz bir limana da gidebilir.

Ders Çalışırken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

- Yeterli ışık alan ve uygun ısıda bir yerde çalışılmalıdır.
- Çalışılan yerde öğrenci dikkatinin dağılmadığını, kendisini etkilemediğini de söylese, TV, müzik vb. uyarıcılardan korunmalıdır.
- Ders masada çalışılmalı, çalışırken dikkati çekecek afiş, resim, materyaller vb. görüş alanında olmamalıdır.
- Okul dönüşü, okulda o gün öğretilenlerin tekrarı mutlaka yapılmalıdır.
- Tekrar yaparken ÖNEMLİ NOKTALARIN belirlenmesi ve tekrarın sonunda bu noktaların yeniden gözden geçirilmesi gerekir.
- Hafta sonunda, tüm hafta içinde öğrenilenlerin (önemli noktaların) genel tekrarının MUTLAKA yapılması gerekir.
- Birbirine benzeyen ders konuları birbiri ardına çalışılmamalıdır. Arada benzemeyen bir konu yer almalıdır. Örneğin iki sosyal ders konusu arasında sayısal muhakeme ile ilgili bir konunun çalışılması verimliliği artırır.

Okumada Yapılabilecekler

Amaç: Okuma yaparken, mekanik olarak okumama. Ne okuduğuna (anlamsal açıdan) kendini verebilme, dikkatin artırılması ve bellekte daha fazla bilginin saklanabilmesi

- Okuma – Okuma bitiminde ana hatların hatırlanıp yazılması
- Yazılan noktaların, okuma pasajına bakılarak kontrol edilmesi ve unutulan ayrıntıların neler olduğunun belirlenmesi.
- Unutulan noktaların niteliğini kaydetme. (Örneğin, sayısal konular, yer özellikleri, fiziksel nitelikler, renkler vb. nitelikler)
- Sonuç olarak problemlerinin niteliği ve derecesi konusunda bilinç edinme ve önlem olarak çalışmada dikkate alabilme.

Yazmada Yapılabilecekler

Amaç: Yazma işlemi sırasında ne yazdığına odaklanabilme (dikkat edebilme) ve yazılan pasaj ile ilgili daha fazla bilginin akılda kalması

- Yazma ; Ne yazdığını anlatmasını isteme

- Anlattıklarının ana hatlarını özetlemesini isteme
- Anahatları aktarırken ne gibi ayrıntıları unuttuğunu belirleme
- Eksikleri gözden geçirmesine izin verme ve nedeni üzerinde konuşma

Ödev Yapma Alışkanlığını Kazandırma

Çocuklarımızın zamanını verimli değerlendirmesini, etkili bir şekilde ders çalışmasını, ödev ve sorumluluklarını zamanında yerine getirmesini bekleriz. Onların yapmaları gerekenleri üstlenmek yerine yol gösteren bir rehber olmayı benimsemeliyiz. Çocuğumuzun ders çalışma alışkanlığını edinebilmesi ve kendi başına verimli çalışabilmesi için, bize düşen rehberlik görevini netleştirmede üzerinde duracağımız önerilere gelin bir göz atalım:

- Aileler ödevin asıl amacının çocuğun kendisine öğretilmiş olan beceriyi kendi başına tekrarlamasını sağlamak olduğu gerçeğini hep akılda tutmalıdırlar. Aileler, çocukların verilen ödevi tamamlayabilmek için gereken beceriyi öğrenmelerini sağlamalıdırlar.
- Çocuğumuzun ödevlerine ne zaman başlayacağına kesin olarak karar vermesini isteyelim, zamanında (birkaç dakika gecikebilir) başladığında onu ödüllendirelim.
- İlk beş dakika çocuğumuzun yanında oturalım, iyi bir başlangıç yaptığından emin olalım.
- Çocuğumuzun dikkatini ödevine vermesinde, kendisinden isteneni anlamasında ona yardımcı olmaya çalışalım.
- Yeterli dinlenme araları verdiğimizden emin olalım . Bir saatlik bir sürede hiç ara vermemek yerine, iki saatlik bir ödev yapma süresinde sık sık aralar vermek daha iyi sonuçlar verebilir. Bir çalar saat yardımı ile beş, on dakikalık dinlenme süreleri belirleyip uygulayalım. Bu aralarda bir şeyler yiyebilir fiziksel egzersizler ya da yapmaktan hoşlandığı başka şeyleri yapabilir.
- Dinlenme aralarını elindeki bitirmesi gereken bölümü bitirdikten sonra vermesi uygun olacaktır. Aksi takdirde çocuk araya kadar kalan süreyi hayal kurarak geçirir.

ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMA ALIŞKANLIĞI KAZANMALARINDA ANNE BABALARA DÜŞEN GÖREVLER

Eğitim, insanlar ve toplumlar için vazgeçilmez bir süreçtir. Bu süreç doğumla başlar, ölüme kadar sürer. Bu süreç içerisinde anne ve babalar çocuklarına dünyayı ve yaşamayı öğretirler.

Anne ve babalar çocuk hazır olduğu zaman kendi kendine öğrenebilsin diye çocuklarına özgürlük tanırırlar. Neyi ne zaman öğreneceğinin sorumluluğunu, yeteneklerine güvendikleri için kendisine bırakırlar. Çocuklarının yetenekleri konusunda kuşkuları yoktur.

Ancak, çocukları yürümeye ve konuşmaya başlayınca ana ve babalara bir şeyler olur. Etkili öğretmenliklerini yitirmeye, ödül ve ceza vererek çocuklarını zorlamaya ve başka çocuklarla karşılaştırmaya başlarlar. Bu davranışların çocuğun okula başladığı dönemde de sürdürülmesi çocuğun derslerinde başarısız olmasına ve kendi yeteneklerini ortaya koyamamasına, içine kapanık, pasif bir kişiliğe sahip olmasına neden olmaktadır.

Bunun yerine çocuğa sorumluluk bilinci aşlamak doğru olacaktır. Bunun için çocuğa kendi kendini yönetme fırsatı verilmeli, onu davranışlarının sonuçlarıyla baş başa bırakmalıdır. Çocuğa küçük yaştan itibaren yaşına, yeteneğine ve cinsiyetine uygun görevler vererek güven duygusunun pekiştirilmesine çalışılmalıdır. Örneğin, okul öncesi döneminde kendi başına yemeğini yemeye başlayan, kendi yatağında uyuma alışkanlığı yerleşen, dişlerini fırçalayıp oyuncaklarını toplamayı öğrenen bir çocukta okula başladığında verilen ödevi alıp evde yapma sorumluluğu da kolayca gelişecektir.

Anne baba olmanın en büyük erdemliliği, topluma yararlı bireyler yetiştirmektir. Topluma yararlı bireyler yetiştirmenin esası da ana babanın birer eğitimci gibi davranmalarıdır. Çocuklarının okulda başarılı olmasını istiyorlarsa çocuklarına iyi bir ‘Model’ olmalıdırlar.

Bu nedenle anne babalara çocuğunun ders çalışma alışkanlığını kazanmasında önemli görevler düşmektedir:

- Öncelikle çocuğunuza ders çalışması için evde; ısı, ışık bakımından yeterli, gürültüsüz, çocuğu ders çalışmaya motive edecek uygun bir ortam hazırlayın.
- Çocuğunuzdan ders çalıştığı sürece, onun dikkatini dağıtacak başka işler yapmasını istemeyin.
- Çocuğunuzun başarısında önemli etkenlerden bir tanesi de düzenli ve uyumlu bir aile hayatıdır. Çocuğunuzun düzenli yemek yemesine ve uykusunu almasına özen gösterin.
- Çocuklarınıza sürekli ders çalışmaları için baskı yapmayın. Çocuklarınızı resim, müzik ve spor gibi diğer sosyal faaliyetlere de yönlendirin.
- Çocuğunuz derslerle ilgili bir şey sorduğunda onu iyi dinleyin ve alaycı, aşağılayıcı, hor görücü olmadan yumuşak bir ses tonu ile cevap verin.
- Anne baba olarak, çocuğunuz ders çalışırken ya da sınava hazırlandığı sırada, onun çalışma isteğini artırmak ve onu çalışmaya teşvik etmek için kaygı yükseltici yaklaşımlardan kaçının. “Bu kadar çalışmayla kazanamazsın...”, “Bu kafayla gidersen zor kazanırsın...” gibi ifadeler kullanmakla çocuğunuzun daha çok çalışmasını sağlayamayacak aksine onun kendine olan güvenini azaltacaksınız. Bunun sonunda ortaya çıkan kaygı, başarıyı olumsuz yönde etkileyen kaygıdır ve çocuğunuz için bununla başa çıkmak oldukça zor olacaktır.

ÇOCUKLARIMIZIN OKULA UYUMU

Okul yılları, çocuğumuz ve bizim için beklenmedik, alışılmadık deneyimlerle dolu bir süreçtir. Bu dönem yeni ve güzel olduğu kadar da güç bir dönemdir.

Çocuğun toplumsallaşmasında temel kurumlar **aile** ve **okuldur**. Çocuk ev ortamından okul ortamına geçtiğinde uyulması gereken çeşitli kurallar ve özümsemişi beklenen bilgiler bulur. Bireyin uyumlu olması demek: karşılaştığı sorunlarla doğrudan doğruya başa çıkabilmesi engelleri hoşgörü ile karşılaması, başkalarının arkadaşlığından hoşlanması ve onlarla iyi ilişkiler kurması demektir.

İlkokul, çocuk için yepyeni bir sosyal çevredir. Okulun uyulması gereken kuralları, tanımadığı çocuklarla ve öğretmenlerle karşılaşması, başarmak zorunda olduğu öğrenim görevleri, onun bu yeni çevreye uyum sağlamasında güçlüklerle karşılaşmasına neden olabilir. Eğer ailesi okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesi için ortamlar yaratabilmiş ve bu yönde destek olabilmisse çocuk, akranlarına ve sosyal kalıplara kolaylıkla ve yeterli derecede uyabilir.

Okula başlama yepyeni bir dünyanın başlangıcı olması nedeniyle, çocuklarda farklı birtakım tavırların oluşmasına neden olabilir. Bu dönemde çocuklar hem grup başarılarına, hem de kişisel başarılarına ilgi duyarlar. Birlikte çalışmaktan ve birbirlerine yardım etmekten zevk alırlar. Çocuk okula başladığında, sosyalleşmesi yolunda öğretmen ve ailesine oranla daha büyük ilgiyi arkadaş grubundan görür.

Çocuklarımızdaki uyum güçlüklerini nedenleri üzerinde durduktan sonra bu konuda neler yapabiliriz sorusuna cevaplar arayalım.

AİLELERE ÖNERİLER:

- Çocuklarınızın olumlu yönlerini görüp, üzerinde durunuz. Olumlu yönlerin desteklenmesi, çocuğun pek çok alanda kendine güven duymasını sağlayacaktır. Unutmayınız ki, çocuğunuz yaşamının en önemli değişikliklerinden birini yaşıyor. Pek çok kuralı öğrenmek ve uyum sağlamak durumunda, ayrıca derslerin sorumluluğunu da unutmamak gerekir. Bu noktada onu takdir etmek ve yapamadıklarını değil, iyi yaptıklarını vurgulamak ona yapabileceğiniz en önemli yardımdır.
- Çocuğunuz başlangıçta girdiği bu büyük çevrede kendini yalnız hissetmiş olabilir. Bu noktada onunla konuşmak ve rahatlatıcı çözümler bulmak doğru davranışlardan biridir. Zaman içinde yeni arkadaşlıklar edinmesi, sınıf içinde kendini yakın hissettiği çocuklar bulması da uyum sürecini kolaylaştırabilir.
- Çocuğunuzun okul ortamı ile ilgili kaygıları olabilir, örneğin kaybolmaktan korkabilir, hastalandığında nereye

başvuracağını bilmeyebilir. Bu gibi durumlarda okuldan alacağınız bilgileri çocuğunuzla onun anlayabileceği bir dille paylaşınız. Okulun güvenli bir yer olduğu bilgisi sizler tarafından etkili bir dilde aktarılırsa uyum süreci daha kısa olur.

- Anne baba olarak sizler, çocuğunuzun yaşamında en önemli ve etkili yetişkinlersiniz. Çocuğunuzun okula başlamasıyla birlikte “öğretmeni” de onun yaşamında önemli yetişkinlerden biri oldu. Sizin öğretmeniyle olumlu ve uyumlu bir iletişim kurduğunuzu görmek, onun hem okula ilişkin tutumunu hem de başarı düzeyini olumlu etkileyecektir.

OKUMA ALIŞKANLIĞI

Okuma alışkanlığı, küçük yaşlarda edinilmesi gereken bir özelliktir. Anne baba olarak çocuğumuzun hayatının her döneminde model olmamız gerektiği unutulmamalıdır. Ailenin kitap okumadığı bir evde çocuğun da böyle bir alışkanlığı edinmesi beklenemez.

Çocuğumuzu, küçük yaştan itibaren renkli ve dikkatini çekebilen kitaplarla tanıştırmalı ve mümkünse okuyacağı kitabı kendisinin seçmesine izin vermeliyiz. Alışkanlığı geliştirebilmek için uyumadan önce kitap okumasına zaman ayırmasını sağlamalıyız. Mümkünse bunu ortak kitap okuma saati haline getirmeliyiz.

OKUL BAŞARISININ ÖN KOŞULU: OKUL AİLE DAYANIŞMASI

Anahtar Sözcükler: Okul aile ilişkisi, öğrenci başarısı.

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak okul başarısını artıran faktörler üzerinde yapılan araştırmalar, okul başarısı üzerinde okul-aile dayanışmasının önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Aile içi uyumun, ailenin destekleyici yaklaşımının ve ailenin okul etkinliklerine katılmasındaki çeşitliliğin, okul başarısı üzerinde önemli etkileri vardır.

Çocuğun ilköğretime başlamasıyla birlikte, öğrencinin okul başarısı üzerinde rol oynayan çevresel etkiler toplumun daha geniş bir kesimine doğru genişler. Fakat aile etkisi bütünüyle ortadan kalkmaz. Günün 24 saati içerisinde okul saatlerin miktarı göz önüne alınırsa, çocuk yaşamının ¾’nün bu dönemde de aile içerisinde geçirildiği gerçeği ortaya çıkar. Bu durum, okul yıllarında da çocuk-aile etkileşiminin önemini göstermektedir. Anne-babanın çocuk üzerindeki etki alanı çok geniştir. Bir bakıma, anne babalar 0-6 yaş döneminde hem çocuklarına tüm gereksinimlerinin yerine getirilmesinde en yakınında olan kişiler, hem de ilk öğretmenleridirler. İnsan kişiliğin gelişimsel temellerinin 0-6 yaş döneminde atıldığı göz önüne alındığında, eğitsel kimliğin belirlenmesinde anne-baba rolünün önemi daha da iyi anlaşılmış olur.

ANNE-BABA VE OKUL İŞBİRLİĞİ

Anne-babaların, üzerinde durduğu en önemli konulardan biri, çocuklarının iyi bir eğitim alıp alamayacağıdır. Bu açıdan anne-babaların, çocuklarının eğitim yaşantılarını nasıl destekleyecekleri önem kazanmaktadır. Anne-

babalar çocuklarının okul dışındaki öğretmenleridirler. Bu nedenle de öğretmenler, anne-babaların çocuklarına okul dışında yaptıkları eğitim uygulamalarının doğruluğundan kaygı duymaktadırlar. Öğretmenler; “Öğrenci ne tür bir eğitim ortamında yaşıyor? Aileler çocukların ödevlerini yapmalarına ne tür yardım sağlıyorlar? Aileler, okulu ve öğretmenleri eleştiriyorlar mı? Çocuklarının okul ve derslerle ilgili sorunlarını önemseyip ilgileniyorlar mı?” gibi sorulara yanıt ararlar. Anne-baba ve öğretmenler, çocuklara elverişli bir öğrenme ortamı yaratabilmek için ortak bir çaba göstermelidirler. Çocuğun evde oluşan ilk öğrenme deneyimleri, okuldaki öğrenme girişimlerine destek sağlayarak, öğretmenin sınıf içi uygulamalardaki başarı şansını yükseltir. Bu yüzden öğretmenlerin çocuğun aile ortamlarını iyi değerlendirmeleri ve onun daha iyi eğitimine olanak hazırlamak amacıyla aile sorumlularıyla iletişim kurmaları önemlidir.

Okulda kazandırılan davranışların, evde anne-babalar tarafından da desteklenmediği sürece okul eğitiminde başarıya ulaşmak olası değildir. Okul ve aile iki farklı toplumsal kurumdur ve farklı beklentiler etrafında şekillenmişlerdir. Bu iki farklı kurumun çocukların eğitimleri konusunda çıkar birliğine getirilmesi gereklidir. Sorun özellikle okul eğitiminin başlangıcı olan ilköğretim birinci sınıflar için çok daha önemlidir; çünkü en temel çalışma ve öğrenme becerileri bu yılda oluşturulmaktadır.

Öğrenci karneleri, öğrencilerin okul başarıları hakkında velileri bilgilendirmenin geleneksel yoludur. Ancak, bu karneler velilerde yanlış yorumlara neden olabilecek bir çok eksik bilgiyle doludur. Sadece her bir ders hakkında, A, B, C gibi sembolik değerlerle yapılan notlandırma, öğrencilerin ilgileri, gelişimleri, tutumları ve performansları konusunda çok sınırlı bilgi vermektedir. Bu yüzden aileler çocuklarını karneyle değerlendirmemeli; onların okul ve öğretmenleriyle sürekli iletişim içinde olmalıdırlar.

KAYNAKÇA

Aydoğmuş, K, Baltaş, A, ve arkadaşları(2004), *Ana- Baba Okulu*, Onbirinci basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
Baltaş,A.*Ana Baba Okulu El Kitab ı*.İstanbul:Remzi Kitapevi.
TED Ankara Koleji, Ailelere Öneriler(2003),Ankara.
Yavuzer,H.*Ana Baba ve Çocuk*.İstanbul:Remzi Kitapevi.